

Secretul pentru a ajunge departe este să începi (Mark Twain)

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

Bustul lui M. Eminescu de Oscar Han

ANUL II, NR.1

IANUARIE 2021

APARE LUNAR

15 IANUARIE ZIUA CULTURII NAȚIONALE

CE MAI ESTE
DE STUDIAT
DIN OPERA LUI
EMINESCU?
- TOTUL

pag. 2

ZIUA LUI MIHAI EMINESCU

CONDICA MĂNĂSTIRII ARNOTA - DIONISIE ECLEZIARHUL

pag. 12

PRIMA TRADUCERE A
LUI MIHAI EMINESCU ÎN
LIMBA ENGLEZĂ

pag. 3

RAFINAMENT ȘI DIPLOMAȚIE
- ARTA, CEL MAI BUN
AMBASADOR

pag. 6-7

CARTEA CA OBIECT ESTETIC

pag. 8

SYLVIA PANKHURST ȘI
MIȘCAREA SUFRAGETELOR
- DE 103 ANI FEMEILE AU
DREPTUL SĂ VOTEZE

pag. 10-11

1871 - SERBAREA DE LA PUTNA

pag. 9

AUTOGRAFE CELEBRE ÎN
FONDURILE DE CORESPONDENȚĂ
ALE BIBLIOTECII ACADEMIEI
ROMÂNE

pag. 4 - 5

PRIMA FOTOGRAFIE FĂCUTĂ DE CAROL POPP DE SZATHMARI

După ce a studiat dreptul la Viena, Szathmari a profesat o perioadă ca funcționar la Sibiu. Supranumele Popp (Pap) și l-a ales cu referire la profesia tatălui său, abandonată în favoarea artei fotografice și a picturii. Carol Popp începe să realizeze lucrări grafice în urma călătoriilor prin țară și străinătate, iar din anul 1843 datează primele sale dagherotipii. După unele cercetări, el a realizat și talbotipii. Calotipia *Cupidon cu brațele frânte* a fost realizată de Carol Popp după o călătorie la Viena și Budapesta, în timpul căreia a asistat la desfășurarea revoluției. Această fotografie, pe spatele căreia autorul a menționat în limba

germană că este *prima fotografie pe care a făcut-o*, se află în patrimoniul Bibliotecii Academiei Române. Calotipia a fost realizată în studioul său de pe Calea Victoriei din București (pe atunci Podul Mogoșoaiei) și înfățișează o statueta din colecția personală a artistului. În perioada 1860-1870 Carol Popp de Szathmari a publicat un volum cu 100 de fotografii. A fost printre primii 10 fotografi din Europa și a realizat primul reportaj fotografic de război din lume, în timpul Războiului Crimeii. Prin aceasta, el a fost recunoscut ca primul fotograf reporter de război. În anul 1855 a primit patru medalii, pentru albumele de fotografii

realizate și pentru activitatea sa fotografică, medaliile fiind acordate de regina Angliei, împăratul Austriei, împăratul Napoleon al III-lea al Franței și regele Spaniei. În anul 1860 a contribuit la înființarea *Bukuresti Magyar Közlöny*, prima asociație culturală a maghiarilor din București. Carol Popp de Szathmari a fost fotograf oficial al domnitorului Alexandru Ioan Cuza și, mai târziu, al Regelui Carol I. În 1881, anul încoronării primului rege al României, Carol I, Szathmari a fost prezent la ceremonie cu aparatul „Luxograf”, pentru a ilustra marele eveniment.

Gabriela Dumitrescu

CE MAI ESTE DE STUDIAT DIN OPERA LUI EMINESCU?

- TOTUL

O tânără jurnalistă culturală m-a întrebat cu câțva timp în urmă dacă mai este ceva de studiat din Eminescu, ce ne face să vedem în el un mit național, de ce unii caută să-l demitizeze, cum arată limba română azi, după ce Eminescu i-a dat bogăția și frumusețea cunoscute și, la urmă, mă întreabă de unde trebuie să pornească un tânăr postmodernist de azi să citească poeziile lui Eminescu.

Ce mai este de studiat din opera lui Eminescu? Aș fi înclinat să vă răspund prompt: totul! Nu mă refer la biografia poetului, nici la descrierea operei sale în totalitate, nici la faptul că unele interpretări critice s-au învechit și că altele sunt scrise fie de zelatorii, fie, mai ales după 1990, de delatorii lui Eminescu. Ce s-a făcut până acum, la acest etaj al problemei, s-a făcut, în esență, bine. G. Călinescu a scris ceea ce a scris despre viața și opera lui Eminescu, ediția a II-a din Opera lui Eminescu este o capodoperă a criticii literare românești.

Perpessicius a pregătit din 1933 până la moartea lui, în 1971, ediția poeziilor și a prozei sale. Au venit apoi alți istorici literari și au continuat munca lui benedictină. Știu ce spun pentru că am lucrat cu el câțiva ani în „Colectivul Eminescu” al Academiei Române. Vremuri îndepărtate, vremuri minunate, de neuitat pentru mine. Eram în acel timp un tânăr șomer, convins că trebuie să fac critică și istorie literară orice ar fi. Și a fost... Ce-ar mai fi de făcut? Cu facsimilele manuscriselor în față, tinerii eminescologi să verifice și, acolo unde este necesar, să îndrepte lecțiunile aproximative din poeme. Perpessicius stătea o săptămână cu o pagină în față pentru a descifra grafia lui Eminescu! Remarc faptul că, deși facsimilele au apărut de zece ani, niciun tânăr eminescolog

nu s-a grăbit să înceapă o nouă ediție a operei. Ei discută, în schimb, dacă Maiorescu l-a omorât sau nu (unii dintre ei cred că da...) pe Eminescu. Trăim vremuri absurde, stimate Daniela Șontică. „S-a întors mașina lumii”, cum prevedea chiar poetul. Această întoarcere îl atinge, acum, chiar pe el. Mai este ceva de făcut? Ceva, după mine, esențial: reinterpretarea poeziei sale. După Maiorescu, Ibrăileanu, G. Călinescu, Perpessicius, Tudor Vianu și atâția alți critici eminenti, poezia lui Eminescu nu și-a epuizat sensurile, semnificațiile, simbolurile de profunzime. Și este bine că este așa. Marea poezie rămâne, după o vorbă cunoscută, deschisă, ineputabilă,

simplicu, se află în treabă, ne țin de vorbă. Eminescu este un mare poet și biografia lui – dramatică, în fond – este creată în bună parte de opera lui. Așa se nasc miturile într-o cultură. În privința demitizării lui Eminescu, este o chestiune care mă preocupă și pe mine. Și nu de azi, de ieri. Îmi amintesc că prin anii '90 a apărut un număr din „Dilema” unde Eminescu era denunțat ca „un poet prăfuit din secolul al XIX-lea”, „un prozator nul” și, cam tot atunci, un critic reputat l-a numit „un protolegionar”. Îți vine să zici: cum vrei să faci mare cultură, performantă, universală, dacă fiecare generație trebuie să repare ceea ce a distrus cu ireponsabilitate generația anterioară? M-am întrebat și

altădată:
suntem

gata să primească noile sensibilități estetice ale timpului. Iată ce trebuie să încerce generația tânără de azi și, evident, generațiile critice de mâine. Ce ne face să vedem în el un mit național? Poezia lui, desigur, dar și, aș zice, angajamentul lui moral și ideologic. Viața și poezia sa au intrat, fuzionând și completându-se reciproc, într-un mit. Mitul creatorului național. Ne regăsim în el cu ceea ce avem, probabil, mai bun în noi. Cei care îi contestă acest fapt nu știu ce spun. Sau nu știu să citească. Sau, pur și

condamnați să fim, până la sfârșitul istoriei, adamici? Să luăm, de fiecare dată, totul de la început? Noroc că nu toți românii dilematici gândesc așa. În privința limbii, este de remarcat că românii, în special românii politicieni, vorbesc dialectul „romglez”. Vor să-și arate, în acest fel, cultura, europenismul, poziția lor globalistă. Ce tristețe, Nene lancule! Ce pacoste pe noi această meteahnă! Limba este elementul esențial al identității noastre. Este o limbă bogată, productivă, expresivă, în stare să exprime subtilitățile unei idei și complexitatea psihologică și spirituală a unui individ. Arată-mi cum vorbești, ca să-ți spun cine ești. Iată o propoziție corectă. Un fenomen ciudat în societatea noastră postmodernă: resuscitarea „chirișismului” în limbă și în „manere”. Din nou: ce tristețe pe noi și pe frumoasa limbă română, Nene lancule. Ce zici dumneata, numit și „Moș Virgulă”, de această situațiune? Că eu zic de rău... Cât despre tânărul postmodern interesat să citească pe Eminescu în anumită ordine, i-aș răspunde că poate să înceapă de unde dorește și cu ceea ce dorește. Cu poezia erotică sau cu poemele metafizice („Scrisorile”), cu „Rugăciunea unui dac” ori cu „Oda în metru antic”. Dacă i-aș da o povață, aș spune că trebuie să

citească prima oară toată poezia la 18 ani, a doua oară la 40 de ani și a treia oară la senectute. Lectură minimă, absolut necesară. În realitate, pe Eminescu îl consultăm, îl citim mereu, pentru bucuria spiritului nostru. Când eram de 18 ani am citit, evident, „Luceafărul” și elegiile lui erotice (splendide!), la 40 de ani am recitat „Scrisorile”, iar acum citesc din când în când fragmente din „Mureșanu” și celelalte poeme ideologic-metafizice, recitesc „Rugăciunea unui dac”, o rugăciune transformată într-un blestem teribil adresat neamului său!, recitesc „Magul călător prin stele”, unde descopăr, totdeauna, nuanțe noi ale discursului naturist eminescian. În concluzie: de oriunde ar începe, lectorul tânăr ajunge totdeauna unde trebuie în cazul poeziei lui Eminescu. Și, sigur, că Sisif, va relua totul de la capăt. Cu bucuria spiritului, nu cu sentimentul condiției sale nefericite în lume. Cât despre faptul dacă tinerii de azi mai pot învăța ceva din articolele politice ale lui Eminescu, răspund că pot învăța multe despre epoca lui Eminescu, despre lupta lui cu „roșii” (bizantinii) și mai ales pot învăța ceva esențial despre gândirea lui organicistă și devotamentul său mistic pentru lumea românească. Teoria lui contra fantasmagoriilor împrumutate din alte părți este, desigur, discutabilă. Așa-zisul său „naționalism” (repudiat, azi, de partizanii globalismului) este, însă, în spiritul veacului al XIX-lea, un concept frecvent pozitiv. Veacul națiunilor, veacul romantismului. „A fi național cu fața spre universalitate”, cum zice Maiorescu, este ideea majoră a secolului. Eminescu se ține de ea și o înobilează cu geniul său lingvistic și metafizic.

Acad. Eugen Simion

PRIMA TRADUCERE A LUI MIHAI EMINESCU ÎN LIMBA ENGLEZĂ

În primăvara anului 1877, William Beatty-Kingston, un cunoscut jurnalist englez, corespondent al gazetei „The Daily Telegraph”, dar și autorul libretului în limba engleză al operei „Tosca” de Giacomo Puccini, aflat la București, este primit la Cotroceni de către altelele lor regale Carol I și Elisabeta (*Monarchs I Have Met*, Harper & Brothers, New York, 1888, p. 85-108). Cu această ocazie, este rugat de Carmen Sylva să transpună în limba engleză o bijuterie lirică a lui Eminescu, *Crăiasa din povești*. Urmând dorința reginei, William Beatty-Kingston publică prima traducere în limba engleză a unei opere eminesciene, lucru ce va întregi cunoașterea naturii contactelor și relațiilor dintre Mihai Eminescu și regina Elisabeta a României.

Tipărită la Londra în 1885, importantă piesă documentară pentru istoria traducerilor creației literare românești în limba engleză, cartea lui William Beatty-Kingston, „The English Illustrated Magazine”, reunește în volumul II, câteva traduceri în limba engleză ale unor poezii de Vasile Alecsandri („The End of Autumn”, „The Thunder Clap”, „The wind”, „The Sledge”), reunite sub titlul „Imitations of Romanian Lays”, inclusiv traducerea poeziei „Crăiasa din povești”.

Momentul are o semnificație specială, deoarece, pentru multă vreme, Sylvia Pankhurst (1930) a fost considerată drept cel dintâi traducător al poeziei lui Eminescu în limba lui Shakespeare (*Poems of Mihail Eminescu*, London, K. Paul, Trench, Trubner & Co., 1930). Traducerea publicată de William Beatty-Kingston, cu o ilustrație de Frederick Villiers (cunoscut artist britanic aflat atunci în România), constituie o mărturie convingătoare a notorietății dobândite de tânărul poet de numai 27 de ani. De altfel, jurnalistul a arătat un mare interes pentru obiceiurile și tradițiile românești, fiind autorul mai multor traduceri în engleză ale poeziilor lui Vasile Alecsandri. Marea sa pasiune însă a fost legată de cunoașterea muzicii românești, fiind impresionat de talentul lăutarilor dâmbovițeni, lăsând un adevărat tratat despre muzica populară românească, cu referiri la tipurile predilecte de cântece, rădăcinile lor istorice - detalii despre lăncu Jianu, Ștefan Bujor, Andrii Popa etc -, instrumente utilizate, lăutari celebri de atunci (Nicu Moldoveanu, Nicolae Țăranul) sau importanța socială a acestei profesii.

Cunoașterea limbii române îi permite trecerea în revistă a istoriei poporului nostru, fapt surprinzător și rar pentru un cetățean străin; în lucrările sale cu caracter memorialistic, William Beatty-Kingston precizează valoroase detalii istorice de culise, elucidând

unele aspecte necunoscute ale politicii internaționale vizavi de România.

Având apropiate legături de amicitie cu doi dintre cei mai marcanți politicieni români ai vremii, Ion C. Brătianu și M. Kogălniceanu, autorul menționat povestește, într-o altă carte importantă pentru istoria României purtând titlul: „Men, Cities and Events”, impresiile sale oneste și obiective cu privire la clasa politică românească.

În anul 1887-1888, cartea sa, „Monarchs I Have Met”, apare și la New York, la editura Harper & Brothers, Franklin Square, tipărită în opt ediții consecutive, fiind dedicată Reginei Elisabeta a României. Prin intermediul acestei lucrări, publicul american află mai multe amănunte despre poetul Mihai Eminescu și

ocazia expoziției internaționale deschise în capitala acestei țări, și apoi la București, în primăvara anului 1877, în preajma izbucnirii conflictului dintre Rusia și Turcia (Dan Toma Dulciu, *Eminescu și diplomația*, București, Ed. Univ., 2008). Referitor la traducerea poeziei lui M. Eminescu, William Beatty-Kingston spune: „Am spus Alteței Sale că voi face tot ce pot ca să îndeplinesc porunca sa, dar că trebuie să manifeste o mare înțelegere față de deficiențele, pe care nu am cum să le evit, în orice încercare de a păstra uniformitatea metrică dintre original și traducerea într-o limbă care diferă atât de mult una față de alta cum este engleza față de română.”

În continuare, traducătorul englez explică reginei câteva dificultăți pe care le-a întâlnit, cum ar fi multe forme arhaice latinești, reținute de limba română modernă, care împletează asupra unei traduceri fidele și facile, în special în ce

partea reginei o pagină conținând un poem de Eminescu, inclusiv traducerea în limba germană, scrise de mâna sa.

Fără a pierde o clipă, acesta a început să transpună versurile în limba engleză. Dar, a considerat că traducerea sa nu va putea să păstreze ritmul atât de bine redat de Carmen Sylva în admirabila variantă în germană a traducerii din Eminescu, „întrucât balada era atât de melodiosă, și compunerea sa atât de muzicală, m-am gândit că, în traducerea unei versiuni într-o limbă străină, este mai bine să sacrific ritmul în favoarea metricii.” În timp ce lucra asupra acestei tălmăciri, lui William Beatty-Kingston îi veni în minte ideea că Regina va aprecia și mai mult

The Legend Queen.

161

THE LEGEND QUEEN.

(*Mano Eminescu.*)

FLEECY vapours, silvern shining,
From the moon are lightly falling;
Luna drew them from the waters
And returns them to the meadows.

Spider-webs to rend asunder
All the flowers have conspired;
On the draperies of midnight
Dewdrops hang, like liquid jewels.

By the lake (o'er which the vapours
Wreathe, in their fantastic shadows
Shimm'ring back the ripple's sparkle
Transient gleams of undulation)

Rustling reeds with light hand parting
Stands a maiden, forward bending;
Softly scatters ruddiest roses
O'er the bright enchanted waters.

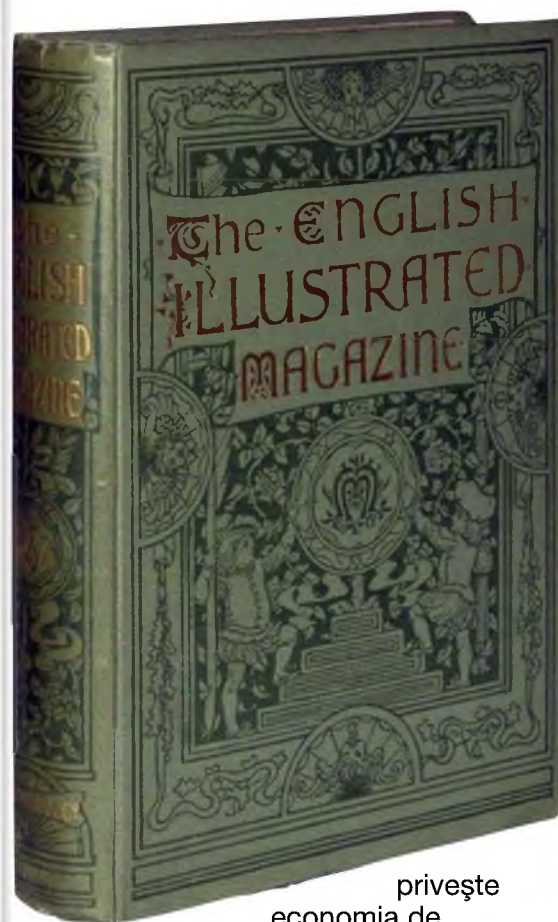
Gazes she, and hopes some picture
May flash out from 'mongst the ripples;
(For, in olden times, dark Hertha
Cast her spell upon these waters).

Fain would she with tender rosebuds
Conjure phantoms to the surface,
For she knows full well that Freya
Once lent charms to all the roses.

Gazes she, the golden-haired one,
And her face shines in the moonlight.
In the myst'ry of her blue eyes
Lurk the germs of all the legends!

despre România.

În privința primirii sale la Palatul Cotroceni în 1877, William Beatty-Kingston relatează: „Regina Elisabeta a studiat limba română, literatura, legendele, muzica, alegându-și prietenii și îndrumătorii dintre cei mai eminenti poeți, istorici și arheologi ai României. Carmen-Sylva, împreună cu toate doamnele de onoare de la curte, poartă costume naționale, ca o reacție față de cosmopolitismul modei pariziene, somptuozitatea extravagantă, care sufoca spiritul național. Regina a pus bazele unor instituții de caritate în cele mai importante orașe ale țării, a reorganizat spitalele publice și a sprijinit pe oamenii sărmani”. Autorul mărturisește că a avut ocazia să o întâlnească pe regina României mai întâi la Viena, cu

privește

economia de silabe. Este aproape imposibil să nu se observe că este anevoie să se păstreze în limba engleză același număr de picioare precum există în versurile românești respective.

Regina i-a răspuns: „Sunt la curent cu toate aceste dificultăți de care vorbiți, multe dintre ele fiind sfâșietoare pentru un traducător. Ele sunt valabile atât pentru limba germană, cât și pentru limba engleză, dar nu atât de insuportabile, dat fiind caracterul foarte elastic, sau mai plastic al idiomului teutonic. Dacă veți compara traducerile mele cu originalul, veți vedea că am mers câteodată foarte aproape de metrică și ritm, desigur cu sacrificarea spontaneității și chiar a clarității. Dar puteți, într-adevăr, să încercați și să faceți ce puteți cu câteva din legendele mele. Faceți primul experiment cu una pe care am să v-o trimit.”

În cursul aceleiași după-amieze, William Beatty-Kingston a primit din

Crăiasa din povești

Neguri albe, strălucite
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe cîmpie;

S-adun flori în zezătoare
De painjen tort să rumpă,
Și anina-n haina nopții
Boabe mari de piatră scumpă.

Lînga lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,

Dindu-și trestia-ntr-o parte,
Sta copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roșii
Peste unda fermecată.

Ca să vad-un chip, se uita
Cum aleargă apa-n cercuri,
Căci vrajit de mult e lacul
De-un cuvînt al sfintei Miercuri:

Ca să iasa chipu-n față,
Trandafiri arunca tineri,
Căci vrajiți sunt trandafirii
De-un cuvînt al sfintei Vineri.

Ea se uita... Păru-i galben,
Fața ei lucesc în luna,
Iar în ochii ei albaștri
Toate basmele s-adună.

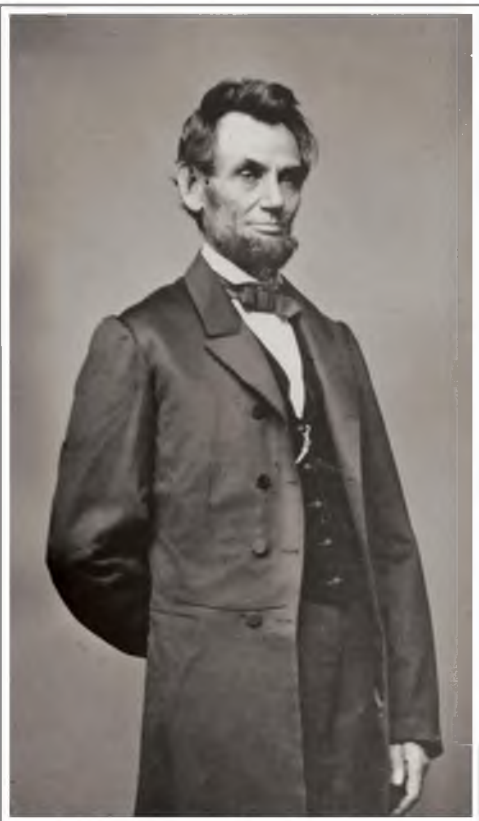
valoarea traducerii dacă poezia ar fi ilustrată într-un mod foarte romantic, așa cum a reușit Eminescu să redea acest sentiment în grațiosul său mic poem. Întrucât alături de el se afla și artistul Frederick Villiers, trimis special al revistei „Graphic”, apelă la talentul acestuia. Mai întâi, îi descrie conținutul acestei poezii, care l-a surprins plăcut. Folosind talentul său, el dă la iveală o ilustrație superbă, redând cu acuratețe tema principală a poemului eminescian; în mai puțin de o oră, a pus pe hârtie o imagine încântătoare a versurilor lui Eminescu.

Carmen Sylva a acceptat cu grațiozitate atât desenul, cât și versurile, pe care le-a admirat cu mare satisfacție.

Dr Lorența Popescu

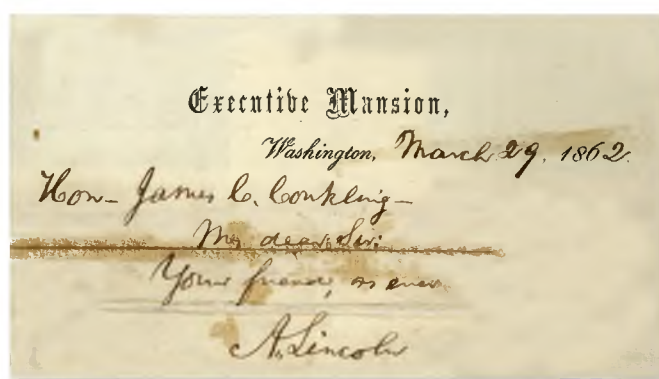
AUTOGRAFE CELEBRE ÎN FONDURILE DE CORESPONDENȚĂ

Mărturii ale unui trecut mai îndepărtat sau mai apropiat, scrisorile aduc cercetătorului acea notă de autenticitate și implicare în epocă care, alături de actele oficiale, completează anumite aspecte ale evenimentelor pe care le-au trăit cei implicați în schimbul epistolar.

Abraham Lincoln

Putem menționa câteva fonduri de corespondență cu un important impact cultural în sfera internațională, precum cel al Dorei d'Istria, Elenei Văcărescu și cel al lui George Oprescu. Numită în 1921 secretară a delegației române la Societatea Națiunilor, urmașa boierilor Văcărești, cunoscută și apreciată atât în cercurile literare, cât și în cele diplomatice internaționale, va servi cu pasiune atât interesele României, cât și pe cele ale Franței, patria ei de adopțiune. Înființată la Paris la 15 mai 1922, Comisia Internațională de Cooperare Intelectuală, cu rolul de a proteja viitorul intelectualității într-o Europă abia ieșită din război, reunea personalități de marcă din întreaga lume: dl Henri Bergson, profesor de filosofie la Collège de

France și membru al Academiei Franceze, domnișoara Bonnevie, profesor de zoologie la Universitatea din Oslo, doamna Curie-Sklodowska, profesor de fizică la Universitatea din Paris, Jules Destrée, fost ministru al științelor și artei din Belgia, Albert Einstein, profesor de fizică la Universitatea din Berlin, Gilbert Murry, profesor de filologie greacă la Universitatea din Oxford, Mario Ruffini, profesor la Universitatea din Torino și drept colaboratori, Henri Focillon, Vasile Pârvan, Elena Văcărescu, George Oprescu și Paul Valéry. Puțini mai știu astăzi că, în perioada 1923-1930, George Oprescu a fost secretar al Comisiei Internaționale de Cooperare Intelectuală din Paris, în perioada în care președintele Comisiei era Henri Bergson, iar din 1930 până în 1939, când s-a întors definitiv în țară, secretar al Comisiei de Litere și Arte de la Geneva. Interlocutorii Elenei Văcărescu și ai lui George Oprescu erau așadar personalități de mare notorietate: Paul Valéry, Henri Bergson, Henri Focillon, Jules Romains, Albert Einstein ș. a.

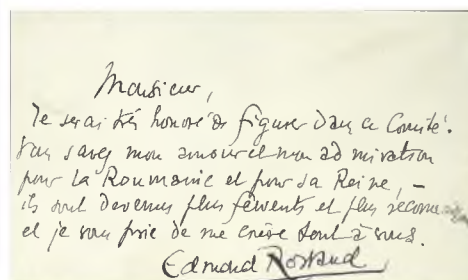
Regăsim, de asemenea, în fondurile de corespondență autografe ale unor personalități celebre, precum: Napoleon III, Voltaire, Victor Hugo, Emile Zola, Jean Jacques Rousseau, François René de Chateaubriand, Alphonse de Lamartine, Prosper Mérimée, Frédéric Mistral, Jules Verne, Jules Michelet, Giuseppe Garibaldi, Giuseppe Mazzini, Léon Gambetta, Charles Fourier, Charles Darwin, Albert Einstein, Thomas Mann, Rabinranath Tagore, Țarul Alexandru al II-lea al Rusiei, Nicolae Kisseleff, Carol de Nesselrode, Rainer Maria Rilke, Wilhelm al II-lea, Richard Wagner, Johannes Brahms, Camille Saint-Saens, Jules Massenet, Auguste Rodin, ș. a., dar și pe acelea ale iluștrilor oameni de stat, precum Benjamin Franklin, Charles Maurice de Talleyrand, Winston Churchill sau Abraham Lincoln.

Deși mai puține numeric, scrisorile semnate de personalități emblematice ale istoriei și culturii universale, oameni de litere, oameni de știință, politicieni sau artiști, făcând parte fie din fondurile alfabetice de autografe, fie din fondurile unor români cu care au avut schimburi epistolare, trezesc și astăzi curiozitatea cercetătorilor.

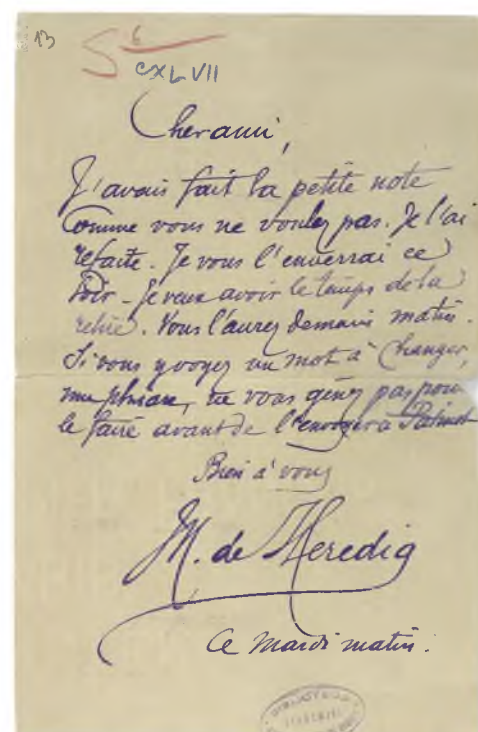
Oana Lucia Dimitriu

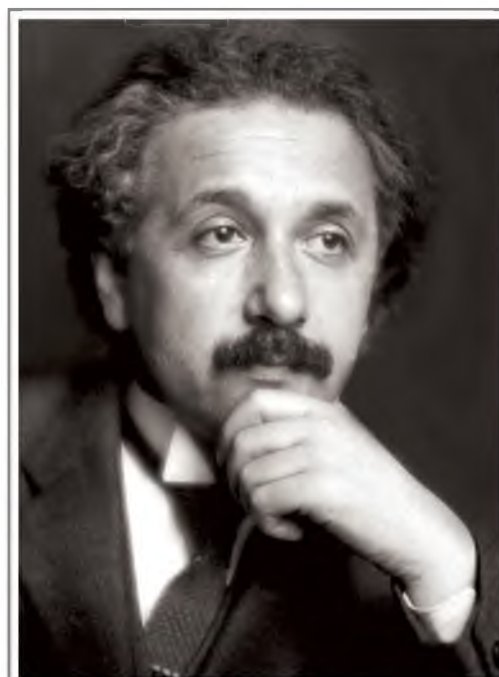
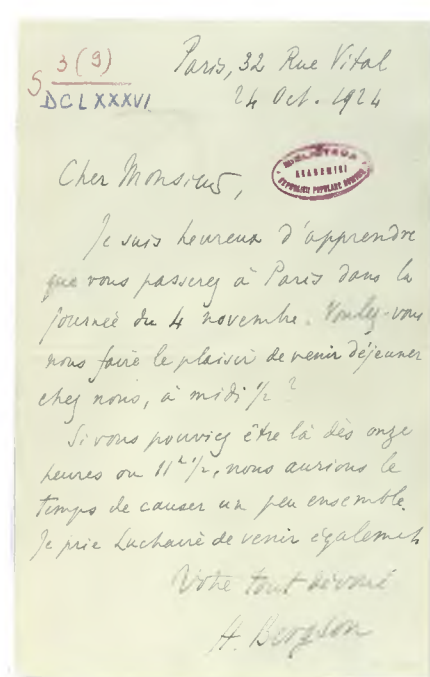
Edmond Rostand

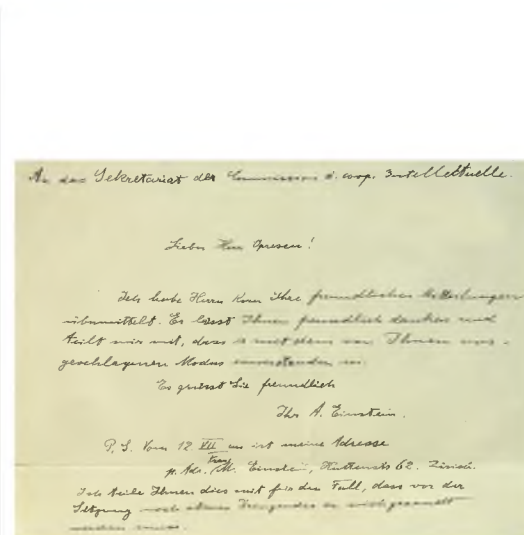
José María de Heredia

Henri-Louis Bergson

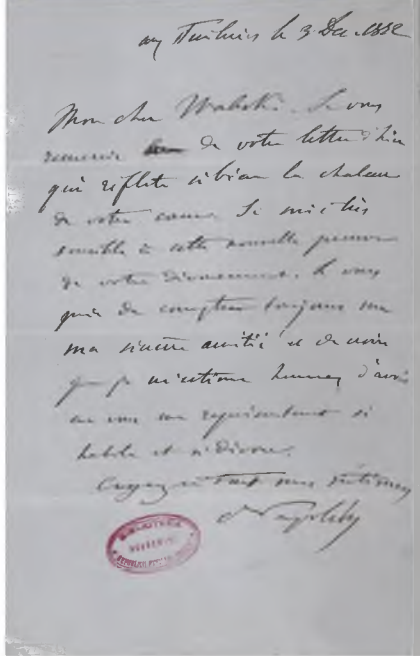
Albert Einstein

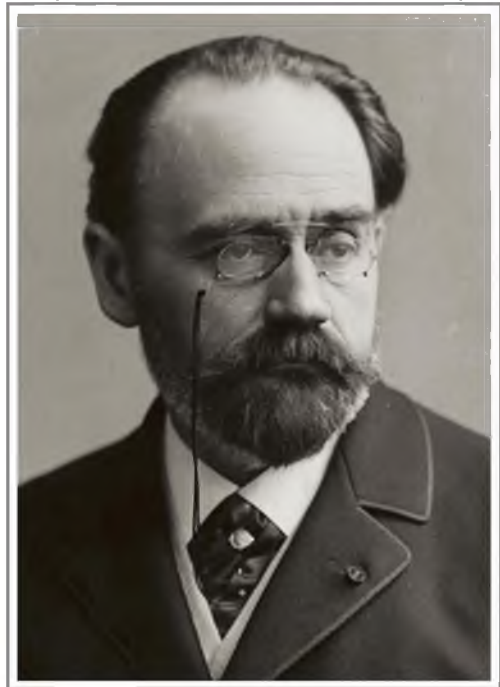
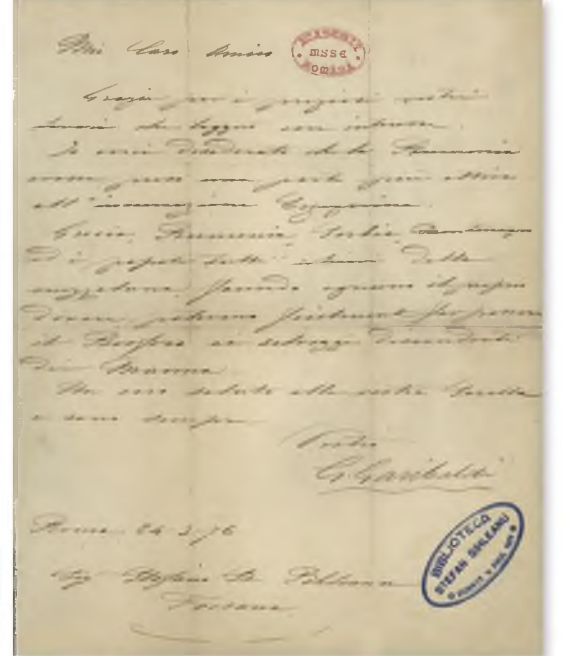
ALE BIBLIOTECII ACADEMIEI ROMÂNE

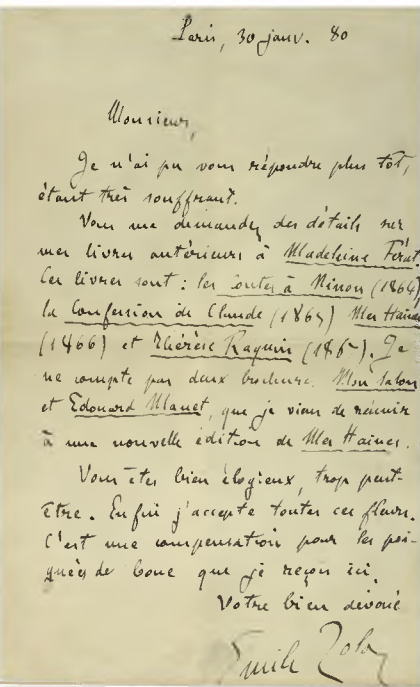
Napoleon al III-lea, Charles-Louis-Napoléon

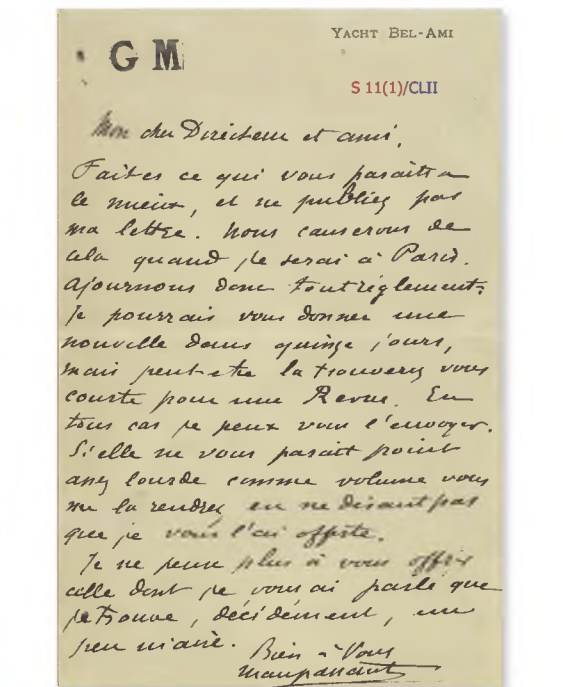
Giuseppe Garibaldi

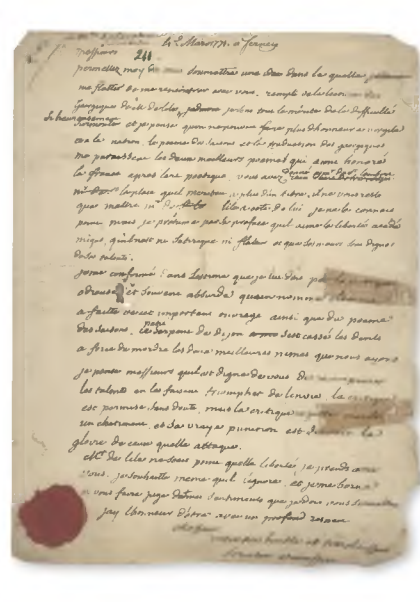
Émile Zola

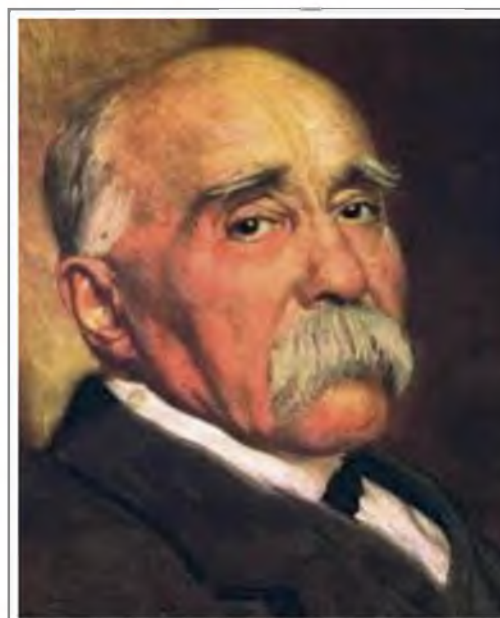
Henri René Albert Guy de Maupassant

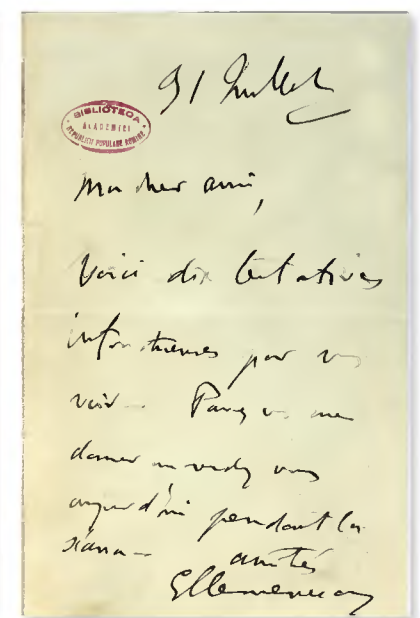
Voltaire, (François-Marie Arouet)

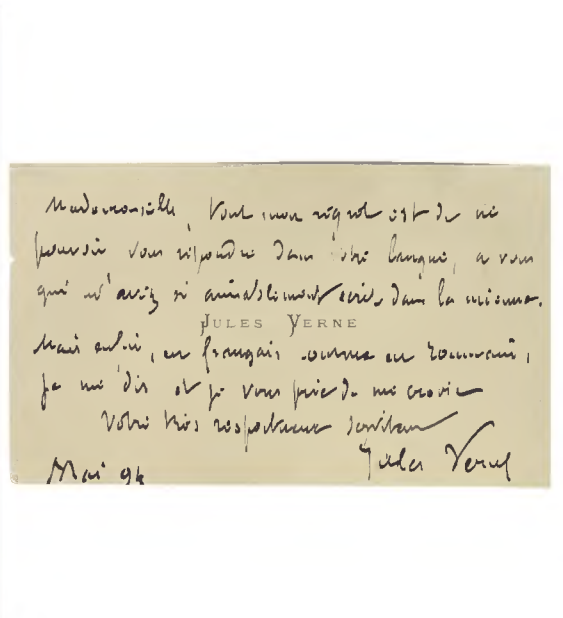
Victor Hugo

Georges Clemenceau

Jules Verne

RAFINAMENT ȘI DIPLOMAȚIE

Republica Coreea de Sud a celebrat, pe parcursul întregului an 2020, împlinirea a 30 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice cu România. Prilej cu care Fundația Națională pentru Știință și Artă a publicat volumul de poeme „Zâmbet cusut”, de Ion Bogdan Ștefănescu, ilustrat cu lucrări de mini-Bojaghi create de Anna-Mária Orbán; cartea este tradusă în limba coreeană de Ko Cha-Ryong, în limba engleză de Sergiu Celac și în limba maghiară de Marianna Bucskó.

Laudatio pentru publicarea cărții „Zâmbet cusut” de E.S. KIM Yong Ho, Ambasador al Republicii Coreea de Sud la București 11 decembrie 2020

Sunt încântat de apariția acestei cărți valoroase, „Zâmbet cusut”, prezentată publicului din România cu ocazia aniversării celor 30 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice între Republica Coreea și România în acest an 2020. În primul rând, aș dori să-mi exprim aprecierea sinceră pentru efortul celor doi autori, doamna Anna-Maria Orbán și domnul Ion Bogdan Ștefănescu. Mai mult, aș dori să mulțumesc prestigioasei fundații aflate sub egida Academiei Române, Fundația Națională pentru Știință și Artă, pentru sprijin în a publica cartea. „Zâmbet cusut” este alcătuită din cele 32 de poezii ale domnului Ștefănescu scrise în limba română și colecția de mini-Bojaghi ale doamnei Orbán, denumite „lacrimi textile”, care surprinde frumusețea Bojaghi-ului, - una dintre tehnicile textilelor tradiționale coreene, articulată în spiritul simbolic al Obangsaek, realizate cu materiale și tehnici de cusut coreene. Eforturile doamnei Orbán în încercarea de a-și disemina cunoștințele artistice și pasiunea pentru cultura coreeană exprimată prin arta Bojaghi sunt frumos întretesute în această carte. Mai mult, cu înțelegerea artistică și expresia lirică a domnului Ștefănescu, impactul vizual al pieselor minitextile curge delicat în melodiile ritmice ale fiecărui cuvânt. Am fost profund impresionat cât de bine au fost încorporate ilustrația - care evocă spiritul Bojaghi-ului coreean, - și poezia română, din două culturi diferite făcând corp comun, de parcă ar fi una de la început.

În calitate de ambasador al Republicii Coreea în România, am convingerea că „cucerirea inimii” și a „spiritului” poporului român, este cheia pentru a ne spori înțelegerea reciprocă. Ca atare, Ambasada noastră a încercat să se apropie mai mult de publicul din România, oferind românilor diverse activități culturale. Pentru Ambasada noastră, aș dori să subliniez, această carte reprezintă punctul culminant al unor astfel de eforturi, în sensul că cele două culturi au

fuzionat în mod strălucit, cultura coreeană tradițională, Bojaghi, alături de creația artistică a autorului român. Cred că această carte semnifică unisonul artistic al celor două țări și ar putea servi drept model pentru o fuziune inventivă a celor două culturi diferite. Am găsit un mare potențial în astfel de eforturi după ce am citit această carte. Încă o dată, aș dori să apreciez eforturile artistice, creative ale autorilor de a veni cu acest bun cultural valoros.

În timp ce ne îndreptăm către un nou an, aș dori ca mulți români să aibă șansa de a citi această carte, apreciind versurile frumoase și creațiile minitextile - Bojaghi. Sunt sigur că „Zâmbet cusut” va fi un catalizator pentru crearea de oportunități în schimburile culturale și artistice între cele două țări. Cu siguranță va duce la o mai bună înțelegere

reciprocă și, pe baza acestui fapt, sper că relația noastră bilaterală dintre Republica Coreea și România va prospera în continuare în anii următori.

Mulțumesc,
KIM Yong Ho

Odiseea volumului „Zâmbet cusut”

Ion Bogdan Ștefănescu
Volumul „Zâmbet cusut” cuprinde 32 poeme esențializate, decantate prin filtrul sufletului și al minții. Au fost scrise pe parcursul unei perioade de aproximativ zece zile, timp în care am contemplat întinderea mării, aerul din jur și cerul cu rezonanțe și inflexiuni diferite în funcție de lumina care le potența unduirile și muzicalitatea. Instinctul

m-a îndboldit să transpun în cuvinte tehnica melodiei continue a lui Wagner: fiecare ultim vers sau, poate, un cuvânt ori o anumită stare sunt preluate de poemul următor, asemenea unei mantre rostite până la dobândirea stării de extaz.

Practic, cele 32 de forme muzicale alcătuite din cuvinte compun un singur poem de largă respirație, arcurit pe parcursul a patru tablouri aflate în strânsă legătură. Când am revenit cu picioarele pe pământ, după o vreme, am recitat poemele și am purces la șlefuirea lor reducând din abundența de imagini, știința de a reduce fiind, după părerea mea, o componentă esențială a gestului artistic. Abia când am fost convins de forma finală, am trimis volumul, spre a fi ilustrat, d-lui Mircia Dumitrescu, un artist desăvârșit cu care colaborez de aproximativ zece ani, și, implicit, soției sale, Anna-Maria Orbán, la rândul său o artistă

redutabilă, amândoi constituindu-se într-o imbatabilă echipă atunci când vine vorba de realizarea grafică a unei publicații. Mircia Dumitrescu a sugerat că e vorba de providență, pentru că Anna tocmai își

finaliza colecția pe care, surprinzător, o intitulase „Lacrimi textile”, realizată cu tehnici coreene, colecție pe care o prezentăm în acest volum. Așadar, noua mea carte se bucură de această dată de ilustrația exclusivă și remarcabilă a

artistei Anna Maria Orbán. O asemenea potrivire se petrece foarte rar și, desigur, am mizat pe ea. Este de-a dreptul surprinzător că, prin niște forme îndelung gândite, magistral ticluite și printr-un remarcabil simț al culorii, să se poată surprinde sensul, sonoritatea și mișcarea cuvintelor. Privind volumul, ai convingerea că unul dintre noi a lucrat ținând cont de opera celuilalt. Însă adevărul este că am mers independent unul față de celălalt, și totuși, gesturile noastre artistice s-au suprapus perfect, în mod natural, fără efort. Apoi, afinitatea Annei pentru spiritul artistic coreean în materie de tehnică și concept a determinat-o să-mi propună ca poemele mele să fie traduse în limba coreeană, deschizându-ni-se astfel

oportunitatea de a prezenta colecția și, implicit, volumul chiar în Coreea de Sud. Poemele mele se bucură, așadar, de traducerea d-nei Ko Cha Ryong. Grafia limbii îmi creează senzația melodiei continue și încep parcă să le și aud. Traducătorul are, desigur, un rol determinant în păstrarea potențialului versurilor și, mai ales, a atmosferei și muzicalității acestora.

Mergând cu gândul mai departe, mi-am dorit să le văd transpuse și în limba engleză. Am apelat la cel care, de foarte mulți ani, mă onorează cu prietenia domniei sale: Excelența Sa dl Ambasador Sergiu Celac, un redutabil și rafinat cunoscător și traducător din și în limba lui Shakespeare.

Cum Anna are origini maghiare, m-am gândit că poate va ajunge cu expoziția la Budapesta, motiv pentru care i-am propus să găsească un traducător care să tălmăcească versurile și în limba sa maternă. Anna s-a implicat imediat, mediind colaborarea cu d-na Mariana Bucskó care, în timp record, a realizat o versiune impecabilă.

Faptul de a fi tradus îmi dă o împlinire grozavă. Ar fi fantastic să-mi pot asculta poemele rostite de nativi în limbile respective. Odată ce toate cele trei fațete ale proiectului nostru au fost finisate, adică versurile mele, „lacrimile” Annei și traducerile, nu mi-a rămas decât să aștept încrezător ca imaginația Annei Orbán să le suprapună, fapt împlinit la sfârșitul lui 2020, an dur, încărcat de spaime și durere, de incertitudini și frici de tot soiul pe care noi le-am înfrânt împreună prin publicarea acestui volum. Condițiile impuse de pandemie ne-au determinat să realizăm o lansare virtuală printr-un clip realizat de mine, pe muzica mea, folosind imagini din ediția publicată în 500 exemplare prin bunăvoința prestigioasei Fundații Naționale pentru Știință și Artă creată de Academicienii Eugen Simion și Maya Simionescu și aflată sub egida Academiei Române. Ce poate fi mai onorant de atât? Cele două mari personalități ale culturii române au oferit gestului nostru artistic o garanție incontestabilă. Dar mai există și ediția bibliofilă, care cuprinde 30 de volume, adevărate opere de artă realizate de Anna Mária Orbán, care a cusut de mână fiecare volum tipărit pe o hârtie specială adusă din Coreea și în care a inclus câte un unicat din miniaturile sale. În felul acesta, valoarea fiecărui volum sporește enorm. Deocamdată ne bucurăm de uimitorul volum-obiect doar câțiva aleși, printre care Ambasadorul Republicii Coreea la București, Excelența Sa dl. Kim Yong Ho, domnii Academicieni Eugen Simion și Maya Simionescu, autorii și cei trei traducători. Din seria celor 30 de volume, au fost deja trimise în Coreea de Sud unor personalități culturale și politice de prim rang.

Deja poemele mele fac corp comun cu operele de artă alese pentru

ARTA, CEL MAI BUN AMBASADOR

caracteristic. Ambele, costumul tradițional coreean *Hanbok* și arta tradițională a pieselor *Bojaghi* sunt cele mai reprezentative simboluri al unei culturi unice, viu păstrate în Coreea”, afirma E. S. DI Park Hyo-Sung, fost Ambasador al Republicii Coreea în România.

Ediția bibliofilă a cărții „Zâmbet cusut” constă în 30 de exemplare numerotate de la 1/30 la 30/30, și exemplare suplimentare numerotate E.A.I - E.A. XV (exemplar de artist), prezentate, fiecare, într-o cutie îmbrăcată manual cu hârtie colorată coreeană *hanji* (hârtie tradițională coreeană, foarte mătăsoasă, obținută din scoarță de dud) și căptușită la interior cu un material (catifea sau carton texturat) având și o panglică de organza, toate exemplarele purtând semnătura olografă a autorilor pe ultima pagină; filele sunt

îmbolnăviri, de dificultatea întâlnirii cu cei dragi, de spaima despărțirilor. Și totuși, atmosfera cărții este liniștitoare, căci „lacrimile cusute” alături de „zâmbetul cusut” al lui Ion Bogdan Ștefănescu degajă un lirism aparte, este o îmbinare măestrită a artei poetice și a celei vizuale, cu mult rafinament artistic sub aureola diplomației culturale.

ilustrație. Nici nu le mai pot despărți. „Lacrimile” Annei mi s-au imprimat pe retină. Cuvintele mele îmbracă formele ei.

Rafinament și diplomație – sau Arta, cel mai bun ambasador

Anna Maria Orban

Povestea acestui volum a început în urma unor întâlniri, deloc întâmplătoare, prilejuate de prietenia care ne leagă pe noi toți, autori și contribuitori, față de cultura lirică, pe de-o parte, și de tradiția artei coreene, pe de alta.

Am primit inițial textul lui Ion Bogdan Ștefănescu, cu rugămintea de a-i realiza macheta, iar când am citit poeziile, mi-am dat seama cât de bine s-ar potrivi ca ilustrație imagini ale pieselor mele mini-textile, inspirate din tradiționala *Bojaghi* (piesă coreeană utilitară, dar încărcată de semnificații simbolice). Lucrările mele, pe care le numesc «lacrimi textile», sunt o expresie - la scară miniaturală - a lirismului, esențializând totodată rafinamentul cusăturilor și tehnicilor textile coreene. Prin fuziunea cu propria-mi imaginație, formele tridimensionale rezultate trimit la ideea unor «lacrimi pietrificate». Mi-a trebuit destul de mult timp (aproximativ 5 ani), până să descopăr această modalitate de exprimare artistică, pentru că nu am dorit să urmez calea acelor artiști care imită și interpretează formele tradiționale de expresie. Pentru a fi mai explicită, reiau o declarație recentă: „Puteți considera «Lacrimile» mele textile ca pe un *norigae* (accesoriu al costumului tradițional coreean *Hanbok*, putând simboliza statutul social al purtătorului. Se agăță de obicei în partea superioară a cămășii din mătase, la diferite ocazii sau evenimente, având modele diferite în funcție de anotimp. Originile sale pot fi datate încă din timpul

dinastiei Joseon), ca pe niște ambasadori ai propriei sensibilități, care arată că viața nu este altceva decât o serie de secvențe rememorate, fragmente ale unor amintiri personale, ceea ce îmi dau putere să cred, să iubesc și să sper. Fiecare «lacrimă» este unică, precum versul unui poem, și este înzestrată cu un conținut ce face trimitere la o stare, o amintire, un mesaj «împachetat» și cusut cu minuțiozitate.

Am vizitat Coreea de Sud pentru prima dată în 2012, la invitația D-nei Profesor Chunghie Lee, care atunci organiza prima ediție a „Korea Bojaghi Forum” la Seoul. Încă de atunci aceste piese tradiționale de tip *Bojaghi*, alături și de alte aspecte caracteristice ale culturii coreene (costumul tradițional *Hanbok*, accesoriile de tip *Norigae*), m-au fermecat, au fost pentru mine, așa cum am mai mărturisit, „dragoste la prima vedere”.

„Pe parcursul istoriei sale lungi, în Coreea s-a păstrat o tradiție distinctă și un mod de viață

cusute manual cu tehnică orientală, iar încrucișările de pe cotor fac trimitere la cifrele romane XXX; ilustrațiile sunt în număr de 33, dintre care 32 sunt fotografii imprimate pe pagini dublate și una constă într-un desen cusut cu aplicație de material textil, (pe hârtie albă pentru caligrafie), șampilat în roșu cu semnătura coreeană „AMO / NUNMUL” (inițialele autorului/ LACRIMĂ - în coreeană), datat și semnat olograf de autor; coperta este din hârtie hanji, personalizată cu o cusătură cu fir de argint (uneori cu fir auriu), aplicată manual. Cutia conține și o piesă de *mini-Bojaghi*, o lacrimă unicat și un set de 40 de cartoline, cu explicații în engleză referitoare la titlul ilustrațiilor, materialele și tehnica utilizată, însoțită de un minipliant despre autorul ilustrațiilor în limba engleză și coreeană. Cartea „Zâmbet cusut” apare într-un moment de cumpănă al omenirii, încercate de presiunea amenințătoare a pandemiei, de frica

CARTEA CA OBIECT ESTETIC

Anna-Mária Orbán și Mircea Dumitrescu – un cuplu admirabil de artiști plastici – mi-au dăruit, nu de mult, o carte cu totul specială. Zic așa, deși orice carte bună este specială, adică este – sau trebuie fie – unică în felul ei. Dar „Zâmbet cusut“, cartea amintită mai sus, este într-adevăr specială de mai multe ori.

În primul rând, ea este nemaipomenit de frumoasă, începând cu coperta și continuând cu ilustrațiile din interior, operă într-adevăr originală, în care fotografia și țesătura artistic modelată, cu gust și talent, încearcă să traducă plastic versurile lui Ion Bogdan Ștefănescu, versuri – veți vedea numaidecât – la rândul lor neobișnuite. O întâlnire armonioasă, surprinzătoare, între arte. Dacă mai ținem seama că autorul versurilor concertate este un reputat muzician, avem atunci de ce să spunem că această carte frumoasă este opera în care se întâlnesc, grafic, mai multe vocații. Surpriza nu se oprește însă aici. Sunt și alte elemente care participă la realizarea acestei bijuterii grafice. Mircea Dumitrescu, prietenul lui Nichita Stănescu, lăsat nouă moștenire, a construit coperta cărții, nemaipomenit – încă o odată – ar fi spus Nichita – de originală, frumoasă ea în sine, ca o pictură în care negrul fumuriu se armonizează cu o culoare nedeterminată din aceeași familie - un fumuriu mai slab și mai blând, intermediar. O combinație neașteptată de nuanțe ale negrului care, în sine, este o negație a culorii. Mircea Dumitrescu reușește să-i dea o semnificație estetică. Sunt apoi fotografiile, imaginile din interior: bucăți de țesături în culori diferite, astfel aranjate (modelate) încât ele sugerează ceva, ceva nedeslușit, în care fragmentele de stofă par rupte dintr-o tapiserie în care, iarăși, culorile se cheamă și se găsesc pentru a se armoniza ca într-un poem al corespondențelor, întocmit de un artist simbolist care a învățat bine lecția baudelairiană. Fantazez desigur, dar nu mă îndepărtez prea mult de adevăr. Mai este ceva neobișnuit în această carte redactată în patru limbi (română, engleză, coreeană și maghiară) și păstorită de cinci autori și traducători, la care se adaugă ambasadorul Kim Yong Ho al Corei de Sud la București. De regulă, lucrările cu mai mulți autori, în sfera artei, rareori sunt reușite. *Zâmbet cusut*, un titlu care vrea să simbolizeze, îmi vine să cred, inefabilul liric al cuvântului poeziei, în alianță cu materialitatea și finețea țesăturilor, reușește. Este, repet, un obiect estetic pe care îl ții cu plăcere în mână și-l citești cu bucurie. Am lăsat, înadins, la urmă versurile lui Ion Bogdan Ștefănescu care, împreună cu

cele 33 de minitextile ale Annei Orbán, constituie osatura acestui obiect estetic. Versurile îmi par a fi, mai spun odată, niște Haiku-uri adaptate, ușor modificate, scrise ca niște mici fabule concentrate și hermetizante, în două părți. Mai întâi textul încifrat al poetului, după care vine la urmă, formulată într-un limbaj mai limpede și mai lizibil, morala fabulei. Iată un exemplu : „Ochi cu privirea întoarsă țipătul unui pescăruș peste naufragiu” și, în încheiere: „A mai trecut un înger ” sau:

„Râsul încurcat în graba teilor ascunde mirosul sau poate pentru un timp secunde au tăcut”
Mai citez din seria acestor notații oximoronice, menite să pună mintea cititorului la încercare :
„Lemnul oftează sub talpa de rouă
Număr cocorii
În amurg surâsul umbrei”
ori
„Ochi de culoare amară aerul pașilor grăbiți
Plouă neîntrerupt în colțul cerului frânt”
în care, s-ar părea, stilul lui Ion

Barbu este explicitat în a doua parte a versurilor, în limbajul lui Bacovia. Cum se întâlnesc și se lămuresc reciproc notațiile hermetizante ale lui Ion Bogdan Ștefănescu cu imaginile date de minitextilele plastice ale Annei Orbán? Nu știu. Dar știu că stau bine în pagini, față în față, ca două vecine curioase care vor să-și smulgă una alteia, secretele existenței lor.
Carte frumoasă, cinstei cui te-a făurit!

Acad. Eugen Simion

1871 - SERBAREA DE LA PUTNA

Referitor la organizarea *Serbării de la Putna* din 1870, Mihai Eminescu nota:

„Când am scris primele linii în privința serbării de la Putna (v. *Convorbiri literare*, an IV, nr. 14) am spus că frecările din viața politică și spirituală la români nu-și au cauza lor pe atâta în interese personale (precum o susțin unii), ci mai mult în «tre» profunda scisiune dintre direcțiunile pe care au apucat unii pe de-o parte, alții pe de alta; că, pentru a nu se perpetua, moșteni și mări acest rău, generațiunea tânără are trebuință de o singură direcțiune spirituală și că încercarea de-a organiza viața viitorului va putea fi făcută de către junimea română cu ocaziunea foarte nimerită a serbării de la Putna.

În epistola deschisă către d-nul Dumitru Brătianu (v. *Românul* din august 1871) ce-am trimis-o împreună cu fratele Dan în numele Comitetului central am spus cum că în munca generațiunilor trecute - care - au pus fundamentele largi și nobile intenționate a edificiului național - în acea muncă este deja cuprinsă toată ideea activității noastre din generațiunea jună, că numai în continuitate cu lucrările trecutului, în prourmarea consecventă a celor bine începute consistă misiunea generațiunii viitoare. Oamenii cari au început regenerarea națională ne-au dat ideea întregului ce noi avem a o realiza.” (Ms. rom. 2257, p. 232) Despărțiți de frații lor în 1775, românii din Bucovina nu au încetat niciodată să lupte pentru

păstrarea identității de neam, limbă și credință.

Tinerii români care își făceau studiile în străinătate participau și ei la această luptă. În atmosfera societăților studentești se înfiripau proiecte menite să țină trează conștiința românească.

Prilejul pentru o manifestare cu profund caracter românesc nu a lipsit. La 3 septembrie 1469 avusese loc sfințirea mănăstirii

să o știe toți, mi-a răspuns că nu ar fi recomandabil să știe guvernul austriac că românii din România, adică supuși străini, au propus aranjarea acestei serbări, dar el a sugerat ideea în mai multe părți”. Contemporanii lui Eminescu ne-au lăsat puține mărturii despre prezenta lui Eminescu la festivitățile de la Putna. I. Slavici scrie că poetul sosește la Putna cu câteva zile înaintea festivităților și participă la

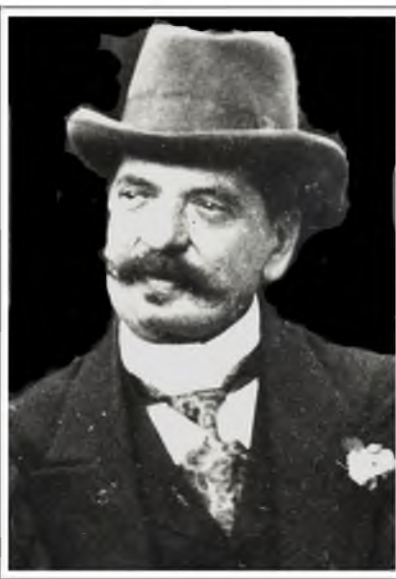
nu a putut avea loc la 15 august 1870. După începerea anului universitar, au continuat pregătirile pentru serbarea de la Putna. Duminică, 15 august 1871, la ora 8 dimineața, „trei rânduri de salve succesive anunță adunarea oaspeților în porticul festiv”. Ioan Slavici deschide oficial serbarea în fața unei mulțimi de peste 3.000 de oameni, care au asistat cu evlavie la slujbă. Liturgia a fost încheiată de cuvântul starețului de atunci, Arcadie Ciupercovici, viitor mitropolit al Bucovinei. A urmat sfințirea darurilor ce aveau să fie depuse la mormântul Sfântului Ștefan cel Mare, între care și urna de argint. Serbarea de la Putna provinciile românești, păstrată până astăzi în muzeul mănăstirii. După Primul Război Mondial, o parte din acest pământ va fi presărat pe Câștigătorul concursului de discursuri organizat de Comitetul central de la Viena, A. D. Xenopol, a ținut un mișcător cuvânt la mormânt, urmat de I. G. Sbiera, din partea „Societății Academice Române” și de episcopul Filaret Scriban, delegat al Mitropoliei Moldovei. Eminescu, prezent și el, e descris astfel de contemporani: „activ și pios, totodată entuziasmat și grav, apăsător parcă de răspunderea unui atât de răscolitor moment istoric”. După ce Corul studenților teologi din Cernăuți a intonat imne religioase, prima zi a serbării s-a încheiat cu o mare petrecere populară, cu cântece și jocuri românești. Ciprian Porumbescu a cântat atunci, la vioară, „Daciei întregi”. Întâlnirea studenților la Putna nu a rămas fără urmări. Pe lângă o vie amintire în sufletele celor prezenți și în tradiția mănăstirii Putna, din generația care a pregătit serbarea s-au ridicat cei care au luptat pentru

Mănăstirea Putna în 1860 – acuarelă de Franz Xaver Knapp

Putna de către Mitropolitul Teoctist al Moldovei, în prezența ctitorului, Sfântul Ștefan cel Mare. Aniversarea a 400 de ani de la sfințire, considerată atunci a fi fost cu exact un an mai târziu, în 3 septembrie 1470, era un pretext bun pentru ca autoritățile austriece să nu se împotrivescă unei serbări – veritabilă școală națională pentru

lucrările pregătitoare, alături de ceilalți membri din comitet. Memorialistul și poetul se urcă pe un deal din apropiere și de acolo urmăresc începutul festivității. Din amintirile lui T. V. Stefanelli aflăm că Eminescu distribuie în timpul festivitatilor poemul lui Dimitrie Gusti, *La mormântul lui Ștefan cel Mare*, tipărit pe foi

Comitetul de organizare a serbării: Ion Slavici, Arcadie Ciupercovici, T. V. Stefanelli, Mihai Eminescu, A. D. Xenopol

identitatea lor într-un imperiu care avea ca principiu „divide et impera”. Regimul politic le lăsa doar o mică libertate, atent supravegheată, și îi supunea unor mari presiuni: învățământul și administrația în limba germană, colonizarea intensă a rutenilor, funcționarii de religie catolică. Personalități de seamă din intelectualitatea de origine românească au luptat pe plan politic și religios, atât la nivel local, cât și în capitala Imperiului, pentru

mintea și suflet – la care să participe românii din toate teritoriile românești. Dacă prilejul a fost suficient pentru un mare eveniment, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, au existat și oameni pe măsură. Amintirile lui Teodor Stefanelli îl desemnează pe Mihai Eminescu ca fiind autorul ideii de a aduna la Putna tinerimea română: „Eminescu mi-a spus că el a «clocit» această idee și când l-am întrebat de ce tace și nu o spune ca

volante. Poemul a fost inițial atribuit lui Eminescu și inclus de D. P. Perpessicius în ediția de *Opere*. Poemul s-a tipărit în *Curierul de Iași* cu semnătura lui D. Gusti, de unde este reprodus în *Telegraful* din București. Perpessicius îl repune pe D. Gusti, în drepturile sale și poemul rămâne cea mai importantă creație a sa. Cu toate pregătirile, din cauza suspiciunilor autorităților și a războiului franco-prusac, serbarea

drepturile românilor din Bucovina și, mai târziu, pentru Unirea Bucovinei cu Patria-Mamă. În amintirea evenimentului, arhimandritul Arcadie Ciupercovici a ridicat în curtea mănăstirii o cruce comemorativă. Darurile depuse la mormântul voievodului vor rămâne acolo, în biserică, aproximativ 50 de ani, iar în secolul al XX-lea, turnul porții va fi denumit „Turnul Eminescu”.

Gabriela Dumitrescu

SYLVIA PANKHURST ȘI MIȘCAREA SUFRAGETELOR

Sylvia Pankhurst

Pentru a creiona cadrul anilor 1920-1940 și pentru a putea înțelege contextul în care femeile se fac remarcate, este necesar să ne oprim asupra personalităților feminine implicate și a observa în ce măsură au putut ele influența politicul, ce anume din experiența lor de viață și educație le-a permis să devină voci importante ale momentului.

Decenii la rând, femeile au luptat, fără rezultat, pentru dobândirea dreptului de a-și exprima părerea prin vot - în Marea Britanie mai aprig decât altundeva. Deja în 1903, Emmeline Pankhurst împreună cu fiicele ei, Christabel și Sylvia, au înființat *Women's Social and Political Union (WSPU)*. Erau femei foarte inteligente, care înțelegeau ce este aceea politică, dar și mai important e că aceste femei aveau un țel precis, pe care-l urmau consecvent. De aceea Emmeline Pankhurst și fiicele ei au reușit să atragă de partea lor femei din toate păturile sociale și de toate vârstele, pentru a se angaja în același scop, sub deviza: "Fapte în loc de vorbe". Cele mai radicale din această mișcare distrugeau vitrinele magazinelor, aruncau cutii poștale în aer sau dădeau foc la clădiri nelocuite. Autoritățile au luat măsuri dure împotriva acestor militante pentru drepturile femeilor, recurgând la violență, aruncându-le în închisori. Cu toate acestea, mișcarea a continuat să ia amploare. În sfârșit, pe 6 februarie 1918, cinci ani după moartea lui Emily Davison, a fost adoptată o lege, în baza căreia femeile cu vârste peste 30 de ani și dispunând de o anumită avere puteau merge la vot. Un succes parțial al eforturilor îndelungate. La începutul secolului al XX-lea, Sylvia Pankhurst a luptat pentru socialism, feminism și a dreptului de vot pentru femei. O evaluare a vieții ei în această perioadă ne poate îmbogăți înțelegerea acestor trei fenomene sociale. În mod surprinzător, deși activitatea ei din acești ani a fost înregistrată în mod adecvat, în principal de ea însăși în *The*

Suffragette Movement - An Intimate Account of Persons and Ideals, ea a fost adesea neînțeleasă și subevaluată. Sylvia Pankhurst a contribuit mult la dezbaterile încă nerezolvate din jurul clasei muncitoare și a diferențelor dintre sexe și la lupta pentru integrarea feminismului, împiedicându-le să devină termeni și ideologii exclusive.

Ea a jucat, de asemenea, un rol important în crearea unui climat politic care a făcut loc femeilor, poate mai mult decât renumita ei soră Christabel. O înțelegere a acestui lucru poate, probabil, să dezvolte în continuare reevaluarea importanței *The Women's Social and Political Union* pentru

colonial italian, stârnește un val de dezaprobare în Europa iar S. Pankhurst devine una dintre principalele voci îndreptate împotriva Italiei și a acțiunilor ei coloniale. Împăratul etiopian Haile Selassie cere ajutor în medierea conflictului la Societatea Națiunilor, din care făceau parte atât Italia, cât și Etiopia, dar ajutorul nu este cel așteptat. La inițiativa diplomatului român Nicolae Titulescu, Societatea Națiunilor adoptă o serie de sancțiuni la adresa Italiei, dar acestea sunt minore și nu rezolvă conflictul, Italia ocupând în 1936 Etiopia iar împăratul Haile Selassie plecând în exil. Din păcate, ineficiența Societății Națiunilor este cauzată de existența unor tratate

Pankhurst intră și mai mult în atenția Serviciului de Securitate britanic (MI 5) care îi va asculta telefoanele și îi va verifica corespondența și contactele, așa cum avea să reiasă din rapoartele date publicității ulterior de către agenția britanică.

Deși Sylvia Pankhurst era conștientă de acest lucru, fapt demonstrat și de o serie de scrisori din anii 1930-1940 în care aceasta se plânge diversilor colaboratori cu privire la faptul că îi sunt ascultate telefoanele, scrisori studiate de către dr. Sarah Jackson, profesor asociat la Nottingham Trent University și date publicității în 2018, ea își continuă acțiunile. În dorința sa de promovare a statului

Manifestații ale sufragetelor în Marea Britanie

campania de vot. Cu toate acestea, acest capitol nu va relata din nou povestea sufragetelor și nici nu va oferi o relatare narativă a rolului Sylviei în această mișcare. La începutul anilor 1930, Sylvia Pankhurst renunță la implicarea sa în cadrul mișcării comuniste, dar rămâne încă foarte conectată cu mișcările ce promovează lupta anti-fascistă și anti-colonială. Invazia Italiei fasciste asupra Etiopiei în 1935-1936, în încercările lui Benito Mussolini de hrănire a propriului său ego cu privire la existența unui imperiu

între Marea Britanie, Franța și Italia, care au influențat în mod negativ luarea unor măsuri potrivite față de statul italian agresor.

Sylvia Pankhurst se implică în acest conflict de partea Etiopiei, fiind prin convingerile sale, total împotriva agresiunilor armate și a fascismului, dar și a acțiunilor colonialiste.

În 1936 înființează publicațiile *The New Times* și *Ethiopia News* prin intermediul cărora face cunoscută opiniei publice situația Etiopiei și își susține ideile anti-fasciste și anti-coloniale. Este momentul în care S.

etiopian și de obținere a sprijinului pentru acesta, S. Pankhurst scrie tuturor factorilor de decizie ai momentului, fiind, de cele mai multe ori, destul de dură în discursul său. Unele dintre aceste scrisori îi sunt adresate și Elenei Văcărescu, în calitate sa de delegat, reprezentant al României la Societatea Națiunilor și secretar general al Asociației Române de la Geneva. În scrisoarea datată 26 aprilie 1938, aflată în fondurile Bibliotecii Academiei Române (B.A.R., Fond Elena Văcărescu, S 18/ DCCCXXX) conține

- DE 103 ANI, FEMEILE AU DREPTUL SĂ VOTEZE

rugămintea adresată de Sylvia Pankhurst, Elenei Văcărescu, pentru ca aceasta să poată lua act de situația în care se afla poporul etiopian și să încerce prin mijloacele de care dispunea, să ajute ca vocea etiopienilor să se facă auzită și ocupația italiană să poată fi înlăturată. Sylvia Pankhurst făcea de asemenea referire în scrisoarea sala istoria României, la îndeplinirea idealului național – înfăptuirea Marii Uniri – și la înțelegerea de care ar trebui să dea dovadă România, prin reprezentanții săi, cu privire la soarta Etiopiei, făcând o paralelă între situația teritoriului românesc, aflat la un moment dat sub stăpânirea altor popoare, înglobat în imperii, și situația teritoriului etiopian, aflat pe lista dorințelor unui stat autoritar. De altfel, S. Pankhurst are un ton dojenitor la adresa atitudinii rezervate pe care o are România, remarcând că nu este tocmai potrivit ca un popor care a suferit din cauza acțiunilor altor popoare, să nu sprijine cu mai multă convingere, un alt popor aflat într-o situație dificilă, nedreptățit. Alegerea Elenei Văcărescu nu este întâmplătoare, aceasta fiind una dintre femeile influente și reprezentative ale perioadei, simbol al luptei pentru afirmarea și emanciparea femeilor, ea însăși o personalitate complexă. Descendentă a boierilor Văcărești, fiica diplomatului român Ioan Văcărescu și a Eufrosinei Fălcoianu, era cunoscută pentru activitatea sa culturală, dar și pentru neîmplinita poveste de iubire avută cu regele Ferdinand în 1890 (pe atunci prinț moștenitor). Deși, poate, un fapt mai puțin cunoscut, Elena Văcărescu asprîjnit prin activitatea

sa diplomatică realizarea Marii Uniri, pentru care a militat constant, deși se afla în exil la Paris. Din ianuarie 1919, este membră a delegației României la Conferința de Pace de la Paris, poziție din care militează pentru pace, iar din 1922 devine membru permanent cu drepturi depline în cadrul Comisiei de cooperare intelectuală, aflată sub patronajul Societății Națiunilor, fapt ce îi înlesnește colaborarea cu Nicolae Titulescu și promovarea, împreună cu acesta, a valorilor românești în cadrul diverselor evenimente. Ca o recunoaștere a meritelor sale culturale și diplomatice, în 1925, Elena Văcărescu devine membru de onoare al Academiei Române, fiind una dintre primele femei care s-au bucurat de acest privilegiu. Doi ani mai târziu, ea primește ordinul Legiunea de Onoare, din partea președintelui Republicii Franceze, iar în 1933, primește ordinul Coroana României în grad de Mare Ofițer. În acest context, este lesne de înțeles colaborarea dintre Elena Văcărescu și Sylvia Pankhurst, ambele fiind voci cunoscute ale perioadei interbelice, fiecare dintre ele militând și susținând cu multă convingere cauzele în care credeau. De altfel, Sylvia Pankhurst nu este străină nici de colaborarea în plan cultural cu alte personalități românești. Pe lângă colaborarea cu Nicolae Titulescu și Elena Văcărescu, în ceea ce privește domeniul diplomatic, Sylvia Pankhurst întreține legături cu George Oprescu (1881-1969), istoric, critic de artă și colecționar român, profesor al Academiei de

Elena Văcărescu la întâlnirea membrilor Institutului de Cooperare Intelectuală de la Roma

George Oprescu la deschiderea expoziției de mulaje de la Bruxelles

Belle-Arte și, din 1948, membru de onoare al Academiei Române și reprezentant al României la Societatea Națiunilor. Scrisorile dintre Sylvia Pankhurst și George Oprescu, aflate în fondurile de corespondență de la Biblioteca

Academiei Române (S 2(1-3)/DCLXXXVIII), acoperă perioada 1929-1930, subiectul principal al discuțiilor fiind poeziile lui Mihai Eminescu și promovarea lor la nivel internațional.

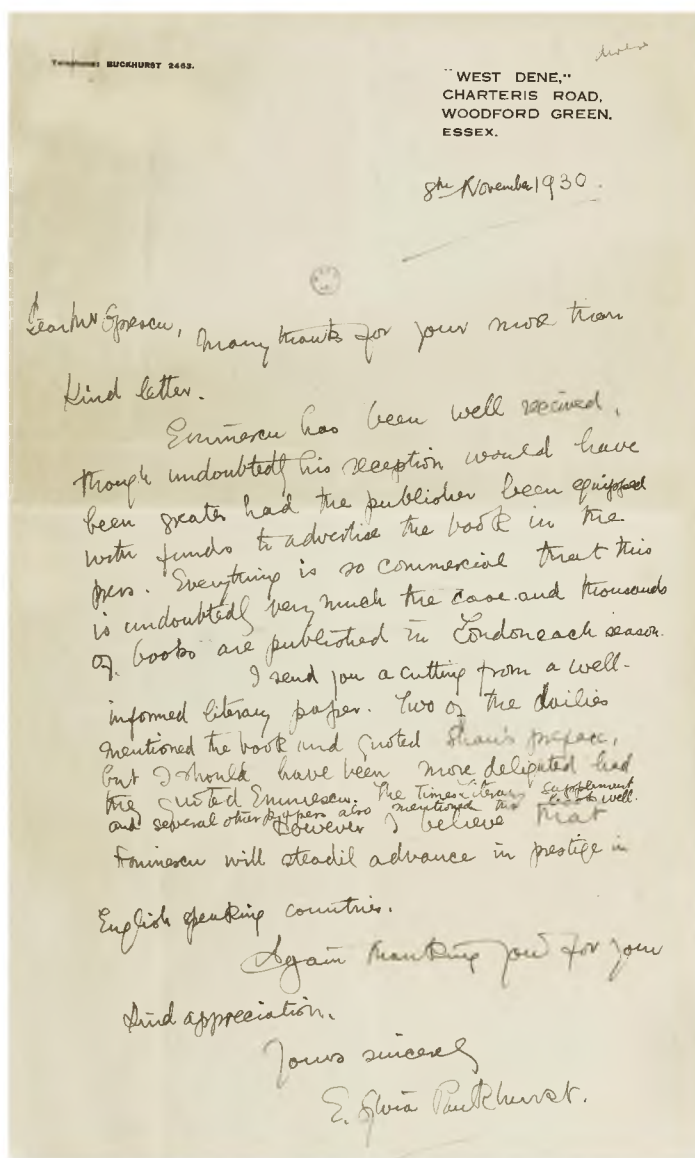
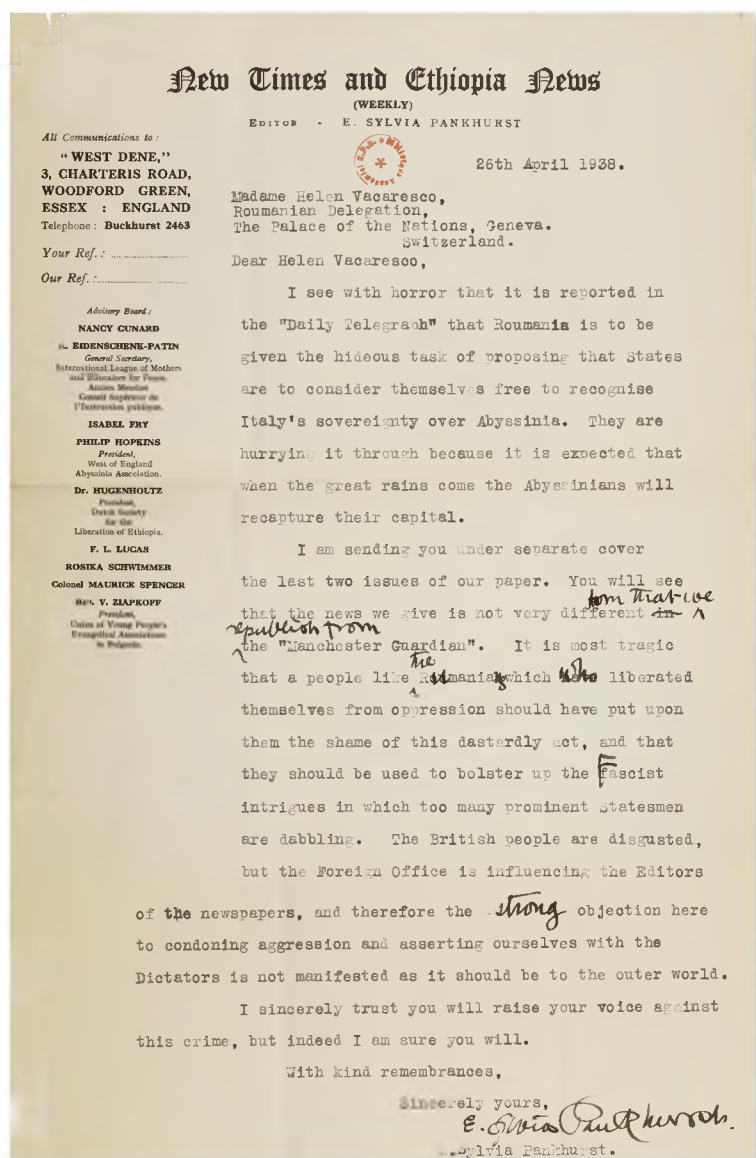
În scrisoarea trimisă de Sylvia Pankhurst, la 8 noiembrie 1930, George Oprescu este informat cu privire la faptul că, poeziile lui Eminescu au fost foarte bine primite la evenimentul organizat în Anglia (Eminescu has been well received) și asigurat de o colaborare strânsă pe viitor.

În 1930, apărea la Londra, la editura Kegan Paul, Trench, Trubner & co un elegant volum, legat în piele roșie, conținând următoarele poeme eminesciene: Călin. File din poveste, Împărat și Proletar, Strigoi, La mijloc de codru, La steaua, Somnoroase păsărele, Sonet. Oricâte stele, Peste vârfuri, De ce nu-mi vii, Și dacă ramuri.

Tălmăcirea a fost făcută de I. Olimpiu Ștefanovici – Svensk, aflat pe atunci la studii în Marea Britanie, ulterior profesor de engleză la Cluj, iar versificația a fost opera poetei Sylvia Pankhurst. Prefața era semnată de George Bernard Shaw iar introducerea aparținea lui Nicolae Iorga.

Pentru poeta-traducătoare, Eminescu nu a fost o pasiune trecătoare sau conjuncturală. În Prefața la lucrarea „Etiopia, o istorie culturală”, Sylvia Pankhurst mărturisește faptul că, prin intermediul lui Eminescu, a descoperit România.

Nina Cristea

CONDICA MĂNĂSTIRII ARNOTA - DIONISIE ECLEZIARHUL

Dionisie Ecleziarhul, renumitul cărturar muntean de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea, este cunoscut prin opera sa istorică (el fiind, așa cum știm, autorul *Hronografului* Țării Românești), dar și prin bogata activitatea sa de copist, caligraf, traducător de documente și miniaturist. De origine din județul Vâlcea, Dionisie a intrat în viața monahală și a activat o vreme ca ecleziarh la Episcopia Râmnicului, la Biserica Sf. Apostoli din Craiova (1788-1791), ajungând și stareț la Mănăstirea Bistrița (1795-1799). Ulterior a devenit ecleziarh la Mitropolia Țării Românești (1804-1812), apoi dascăl slavonesc la Craiova. În interval de aproape o jumătate de veac, el a realizat circa 60 de lucrări, cele mai multe fiind condici de documente mănăstirești și pomelnice ale unor schituri.

Condica mănăstirii Arnota, una dintre operele lui Dionisie Ecleziarhul, care se păstrează la Cabinetul de Manuscrise-Carte Rară al Bibliotecii Academiei Române din București, fiind donată acestei instituții în 1894 de către ierarhul Iosif Naniescu, așa cum aflăm din ștampila de pe fila 1. Condica este scrisă pe hârtie (34 x 23 cm), cu filigran, cu cerneală neagră și roșie, textul fiind în limba română, cu caractere chirilice.

Coperta (35 x 24 cm) este cea originală, de piele maro-roșcat, cu motive florale incizate. Lucrarea conține 324 de documente ale mănăstirii (incluse în pachetul Documente Istorice CMXIV), acte oficiale, hrisoave și cărți domnești de dani, privilegii, întăriri de proprietăți, zapise (acte de vânzare-cumpărare) sau hotărnicii ale moșiilor, realizate de boieri și întărite de domni. Actele, așa cum citim din cuprins (scara) de la fila 5 recto, sunt grupate tematic, iar în cadrul fiecărei părți, sunt ele sunt dispuse cronologic și se referă la moșiile mănăstirii de la Dobriceni, Bărbătești, Cacova, Bogdănești, Grădiștea, Floreni, precum și la unele privilegii, vinărciul sau venitul vămii de la Căineni.

Din Predoslovie aflăm că Dionisie fusese rugat de egumenul Paisie să copieze într-un registru actele de proprietate referitoare la moșii, vii, mori și la alte bunuri ale acelei comunități, sarcină pe care copistul a primit-o, din dragoste pentru cele dumnezeiești și pe care executat-o, transcriind condica cu atenție după

actele originale: Acest cinstit și cuvios egumen Kir Paisie ieromonah, fiind mai-nainte vreme egumen la sfânta mănăstire Sadova, s-au îndemnat de au făcut condica sineturilor mănăstirii de acolo... După vreme, acum, într-acest an, cu poruncă mutându-se la sfânta mănăstire Arnota cu egumenie..., cu râvnă pornit fiind, m-au pohtit pe mine (carele și celelalte condici ce s-au zis mai sus

Și spre încredințare, am iscălit: Dionisie biv ecleziarh Episcopiei Râmnicului, 1804. Dionisie semnează ca biv adică fost ecleziarh al Râmnicului, deoarece la acea dată, 1804, era la Mitropolia din București.

Condica mănăstirii Arnota, importantă prin conținut, este totodată valoroasă și din punct de vedere artistic, căci ea este ornată cu frumoase miniaturi, pictate în

terminată condica pe care o comandase, deoarece a murit înainte ca Dionisie să o finalizeze. Prin urmare Dionisie a încredințat lucrarea sa terminată, împreună cu actele originale care îi fuseseră predate și pe care le copiaseră, noului egumen, Chesarie, care i-a și plătit munca sa.

Cele mai multe dintre miniaturile pe care le conține condica sunt diferite variante ale stemei Țării Românești, pictate cu multă măiestrie de același Dionisie Ecleziarhul. Dincolo de frumusețea artistică, ele sunt valoroase și din punct de vedere heraldic. De pildă, o stemă apare în primul act cu care se deschide condica, anume cel prin care, la 23 aprilie 1639 (CMXIV/2), Matei Basarab (ctitorul sfântului locaș) dăruia Arnotei vinărciul și pârparul din satele Costești și Bărbătești și a patra parte din vama de la Căineni (documentul a fost transcris integral și publicat în colecția Documenta Romaniae Historica).

O altă variantă a stemei apare pe un act de la Constantin Brâncoveanu, prin care acesta, la 17 iunie 1690 (CMXIV/12, fila 12 verso-14 recto), îi întărea comunității monahale vechile proprietăți și privilegii, anume vinărciul (adică venitul pe vii, care era împărțit între domnie și mănăstire) de la satele Costești, Bărbătești, Dobriceni și Bogdănești. În condică apare și un act de la Mihai Viteazul, din 25 martie 1600 (CMXIV/29, de la fila 50, publicat în colecția Documenta Romaniae Historica), prin care domnul întărea jupâniței Maria satul Dobriceni, care ulterior va deveni al mănăstirii. Deasupra actului, Dionisie Ecleziarhul pune stema Țării Românești (acvila cruciată, scut ținut de lei tenanți, simbolurile puterii, steaguri), însă în dreapta paginii, el desenează și o mână care ține o spadă, lângă care scrie: Mihai voievod cel Viteaz.

Prin urmare, condica mănăstirii Arnota este importantă atât prin conținutul documentelor, care reglementează drepturile, proprietățile și privilegiile de care s-a bucurat, de-a lungul timpului, mănăstirea Arnota, ctitoria lui Matei Basarab, cât și prin miniaturile pe care le conține. Lucrarea poate fi valorificată, prin studierea actelor, care pot aduce completări importante la istoria sfântului locaș.

Oana-Mădălina Popescu

am scris), ca să scriu și la această mănăstire condica... Deci socotit-am și eu acest lucru a face mai mult/întru adevăr zic/ pentru dragostea dumnezeiescului locaș și a fratelui celui ce au cugetat a face lucru spre mare folos mănăstirii, decât pentru plata, pentru multa supărarea scrisului, neputincios fiind și ca doară, pre lângă a altora facere de bine întru pomenirea lor voi fi și eu pomenit la sfintele lăcașuri, am primit și cu ajutorul lui Dumnezeu <și> prin multă osteneală, scris-am toate hrisoavele, cărți și zapise ce mi s-au încredințat, ale zéstrilor mănăstirii, de moșii, de vii, de mori și de alte lucruri ce coprinde stăpânirea mănăstirii, care acestea le-am scris cu înțelegere și cu bună-rânduială și cu luare aminte, întocmai după cele adevărate, din cuvânt în cuvânt....

culori vii, reprezentând icoane, motive florale sau steme. De pildă, la fila 4 recto, regăsim icoana Soborului Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, care erau, așa cum citim din documente, ocrotitorii sfântului locaș. În mijlocul lor, într-un medalion, este redat Mântuitorul Hristos, binecuvântând cu ambele mâini. La fila 2 recto este zugrăvită biserica mănăstirii Arnota, din profil, având două turlle și un pridvor deschis, iar pe versoul filei, apare egumenul Paisie, cel care comandase realizarea volumului. Starețul, redat în plină pagină, este zugrăvit în picioare, din profil, având o cruce în mâna dreaptă și Sfânta Evanghelie în stânga; este îmbrăcat cu haine monahale, rasă și camilafcă. Din Predoslovie însă aflăm însă că starețul nu a mai apucat să vadă

TEZAU - Foaie a Bibliotecii Academiei Române. Calea Victoriei Nr. 125, Sector 1, București
COLEGIUL DE REDACȚIE
 Redactor șef:
 Petre Mihai Băcanu
 Redactori:
 Gabriela Dumitrescu,
 Lorena Popescu,
 Oana Lucia Dimitriu,
 Luminița Kövari,
 Carmen Albu
 Tehnoredactare/Prezentare grafică:
 Hașegan Ștefan Dumitru
 Gabriela Dumitrescu